

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Debeatne aliquis id quod non abstulit restituere, an non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

De columbis. est, quādoquidem nullibi, nisi per modum transitus commorantur. Præterquam si preciosissime essent, ut accipitres, de quibus pluculum dubij esset. Sed tamen nec auferem ad istam restitutionem obligare venantes. Alia sunt in alio extremo ciucures, ac domesticæ. Quas furripere abique vlla controuersia furtum est. Sed alia sunt media, ut columba, quæ nec profus domesticæ sunt, nec prius syluestres. Et de his haud dubio, quin liandum sit municipalibus legibus, sicuti de aluearibus, nempe quod si lege præscripta est periculus, ut scilicet intra tot passus nemo illas capiat, censendum est vique ad illam lineam esse domesticas. Quare extra illam potest eas quisque capere, modis tamē lege permissis. Nam potest etiam Rex vetare ne certis laqueis, aut plagis irretiantur, tunc autem non emerget restitutionis obligatio, sed pœnæ post condemnationem. Si autem infra spatium lege præscriptum capiuntur, forte non sunt captores a restitutione immunes, quandoquidem vsque ad limitem illum factæ sunt columba domesticæ. Tamen nec summo sunt rigore vrgendi, ac si de ipso columbario illas furarentur. Vbi autem nullæ extant ciuiles leges, si solum naturale ius consulas, apparet nemini reclamantibus illis qui facta circumcirca habentes damna sunt accepturi, licitum esse columbarium extruere. Quin vero si Caietanum in sua Summa auscultes, peccatum est mortale columbas in aliorum perniciam alere. At vero licet quando ingens esset detrimentum id forte verum habeat, si tamen domini pabulum sufficiens pro columbarum numero in columbario supeditent, non tantum agnosco criminis. Est enim hoc genus auis non solum in escam, verum ratione stercoreationis Republicæ vtile, quare non est cur profus a ciuili Republica abigantur.

Argumenta igitur in fronte quæstionis obiecta, solutione non indigent, sed attentione eorum qua dicta sunt. Lex enim illa quadrupli, aut quintupli, iudicialis erat, & ideo furem, quantum ad restitutionem laus erat reddere simplum, sed condemnatus deberet soluere pœnā. Zachæus autem in ea alia supererogationis opera hoc ponebat, quod reddebat sua sponte quadruplum, siquid furaretur, non quod

ante condemnationem obligatus esset. Ad tertium vero membrum negatur consequentia, iuste enim iudex vindictam condemnat reum ad aliquid ad quod antea non tenebatur.

ARTICVLVS V.

Virum debeat aliquis id quod non abstulit restituere.

In quinto articulo, quia apud Diuum Thomam quartus est, quæritur, virum id debeat quispiam restituere, quod non abstulit. Et arguitur a parte affirmatiua. Primum de illo, qui semina effodit ne veniant ad messem, qui videtur grana debere quorum damnum dedit, quæ sibi tamen vsurpauit. Secundo de illo qui mutuum as, aut aliter debitum vltra præfixum terminum retinet, qui tenetur tam de lucro cessante, quam de damno dato, cum tamen id sibi ipse non accepit. Et tertio arguitur auctoritate Redemptoris. Matth. 23. Sciebas, quod meo vbi non seminatur, quod Deo debemus plus quam ab illo accepimus, & cum humana iustitia Diuina deriuetur, id etiam videtur inter homines obseruandum. In contrarium autem est, quod restitutio ibi perficitur vbi æqualitas constituitur inter acceptum, & datum, si ergo quis plus rependeret teneatur, quam accepisset, restitutio illa a iustitia exorbitaret.

Quæstionis responsio tribus facillimis conclusionibus constat. Prima est ceteris superiorum repetitio. Vni quisque tenetur damnum quod alteri dedit, ad iustum restituere. Probatur. Damnum quempiam alteri dare idem est, quod quidpiam ab ipso auferre, siue pecunia sit, siue aliud bonum illa æstimabile: nam damnum quempiam accipere, v. ait 3. Ethicor. cap. 4. Aristot. nihil aliud est, quam minus habere, quam habere debuit, qui autem aleri quidpiam abstulit virtute iustitiæ cogitur tantumdem, neque plus, neque minus reddere. At vero bifariam contingit, ut quis quid alteri auferat, nempe aut illud quod ille actu habebat, aut quod habebat in potentia. Est ergo secunda conclusio. Quicumque id alteri adimit, quod actu habebat, tenetur ad eam quantitatem idem repensare, ut si domum abstulisti re-

Terna

Argum
contra
seruam
conclu
sionem.210
211
212

neris de iusto pretio : & si honorem & famam eandem , vt dictum est , secundum facultatē tuam reficere . Res est iam in superioribus liquida . Tertia conclusio : Quicumque alteri in eo damnum dat , quod nondum actu , sed potentia habebat , non tenetur id ad æqualitatem restituere ac si actu illud habuisset , sed ad æqualitatem illius potentie , pensata scilicet , quam esset actui proxima , perpensisque personarum , atque negotiorum conditionibus . Vt si fata tuis equis conculcans effodisti semina pensari debet potentia vsque ad messē . Si autem iam albescentes segetes dissipasti , tamò plus debes quanto iam fruges propinquiores erant . Probatur conclusio . Id enim quod nondum actu est , sed in via & virtute non tanti æstimatur , quanti si esset in actu . Quare si secundum illum actus valorem reddendum esset , non sumptum , sed præter iustitiam auctum restitueretur , ad quod vtique ratio iustitiæ nõ obligat . De duabus prioribus conclusio- nibus nihil est , quod in dubium vocari pos- sit . Porro autem contra tertium argumen- tum se statim offert , non vicunque vali- dum . Enimvero si ille qui rem habet in spe , non vult illam in sola spe vendere , sed expectare pericula omnia vsque ad rem , tunc ille qui contra eius voluntatem rem illam diriperet , non solum teneretur resti- tuere quantum in spe valebat , sed , vt apparet , quantum erat res ipsa valitura , ergo conclusio falsa . Accipe antecedentis exempla . Est miser agricola qui semina sua terræ contredit , & mauult omnia ee li terræque pericula subire , & euentus expectare , quam iacturam seminis certo precio facere . Et merito quidem . Nam vt habetur Eccles. 11 . Qui obseruat uentum , non seminat , & qui considerat nubes , nunquam metet , ergo si isto inuito fata eius destruas , certe ratio persuadere videtur quod teneris in totum . Est , verbi gratia , totum vnius oppidum , aut castrum , quod si semina omnia effoderentur , aut cū her- bescerem , eradicerentur , non posset non graui postea inopia laborare : quæ si non destrueretur , locuplectissimas meteret res- ses & voluit oppidani pericula expectare , eum ergo priuandi sunt inuito illa sua expe- ctatione ? Item habet quis tenerrius pul- lam equinum , qui de se magnam promit- tis spem , tunc uero non æstimatur nisi decē

valiturus tri centū , re vera non apparet iu- stitiæ consonum , vt res tunc sit compen- sanda solum secundum potentiam , & non se- cundum actum . Respondetur ergo , quod conclusio sancti Thomæ est intelligenda , primum quando damnum datur casu , & non consulto per iniuriam , reuente do- mino . Tunc enim deducendæ in primis sunt impensæ , quas facturus erat dominus quandoquidem illæ non sunt ei sublata , sed penes ipsum manent . Et deinde peri- cula pensanda , si quæ sunt ad arbitrium prudentium , qui bona fide id iudicent . At vero quando reuente domino damnum per iniuriam datur , nullo est auctior æsti- matio faciendæ , & maxime , quando dam- num est graue , vt si latissimum vinecum destrueres , aut vastissimum segetum cam- pum , ita vt provincia , vel ciuitas graue de- trimentum pateretur . Per hæc ergo liquet solutio primi argu- menti . Circa secundum uero , dubitatio- nem nobis offert doctrina Caietanus . Ait enim D. Thom. quod qui in mora est soluendi mutuum , aut alia ratione debitum , tenetur non solum quod accepit , refunde- re , verum & damnum quod creditor ex di- lata solutione patitur , & quod illi cessat lu- crum . Quod quidem iustitia præcipit post quam alteri inuito totum illud auferitur . Caiet. autem inde infert eadem ratione & a principio posse inter mutuantem & mu- tuatarium cõuenire de lucro cessante . Quod quidem si intelligit a temporis articulo , quo in mora cœperint esse , bona fortè est illatio . Mutuo , verbi gratia , tibi vsque ad fe- stum S. Ioannis decem , quæ si tunc non sol- ueris quia me inuito deinceps retinebis , & sum ego mercator , cui tua culpa cessaturũ est lucrum , dabis ergo mihi tantum . Si aut̃ intelligat lucrum cessans statim a tempore mutuationis persoluendũ , profectio illatio nulla est . Tota enim ratio quare ab illo qui est in mora , potest negotiatori lucrum cessans exigere , non est ea præcisè , quod pecunia negotiatoris in virtute plus valet quam si non esset negotiationi exposita , sed hæc iuncta cum alia causa , q̃ præter vo- luntatem ipsius mercatoris retinetur . Qua- re dum sua ipse sponte alienatam a se ha- bet pecuniã , perniciosum est concedere , vt possit lucrum cessans exigere . Hoc autem lib. 6. sumus satis disputaturi . Et ideo de hoc modo satis . Solutio tertij argumenti , expolitio

Expon- tur con- clusio S. Tho.

De secũ do arg.

Sña Ca iet. de re situtio- ne luci cessantis. Distin- ctio au- ctoris . Cui li- ceat lu- crũ ces- sans exi- gere.

Ad ter- tium.

TO
re
dial
III
13

Tertia conclusio.

Argum- contra tertiam conclu- sionem.

Ad
con-
con-
ca
Tertia
conclu-
sio.
Argum-
contra
tertiam
conclu-
sionem.

expositio est illius loci euangelici. Sciebas quod meto vbi non semino, & congrego vbi non sparsi Cuius duplex est expositio. Primum enim hoc nos certissimum catholica fides docet, quod radix nostrorum omnium meritorum est gratia Dei, per quam illi sunt accepta, & ideo quidquid illi meritorum offerimus ipse in nos prius seminavit. Vnde alibi, seminanti semen suum sese comparavit. Et ideo prior expositio est, quod verbum Christi non intelligitur secundum veritatem, sed secundum existimationem illius verbi nequam, qui ex odio arbitrabatur Deum petere quod seminaverat, & ideo ait Christus, ex eius ore eum iudicare, quasi non ex rei veritate Posterior vero solutio est, quod aliquid præter gratiam, quam ipse nobis confert, exigit a nobis scilicet assensum nostrum, ut sinamus nos ab illo moveri, & præterea usum eiusdem gratiæ, quo per meritorum incrementa ipsa augetur. Porro autem sincerior apparet prior solutio. Nam & ipse nos mouet ad assentiendum, & fruges meritorum nostrorum ipse in nobis seminavit per gratiam. Vnde Pau. Ego plantavi scilicet prædicando, & Appollo rigavit. Deus autem incrementum dedit. Est hic autem ab illo Lutheranorum dogmate cauendum, quod nos lib. 3. de Nat. & Grat. c. 8. expugnauimus. Aiunt enim opera nostra non esse nostra merita, sed Deum per nos mereri. Quæ quidem falsitate nihil ineptius dici potuit. Meritorum enim non dicitur nisi vnus ad alterum. Quare cum mereri, non sit nisi in Deo, & erga ipsum, non potest ipse mereri. Decipiuntur autem falso intellectu verbi Augu. in Dei gratia & lib. arb. quo ait Deum in nobis coronare dona sua vbi Augu. non dicit quod opera nostra sunt merita Dei, sed quod sunt dona Dei, & simul vtrumque verum est, quod sunt & dona Dei, & merita nostra. Nam quia non sunt merita, nisi quatenus è radice gratiæ Dei pullulant, eius dona dicuntur, & sunt. At quia quatenus ex consensu libero voluntatis nostræ diuinitus motæ sunt, sunt merita nostra. Coronat ergo Deus merita nostra quatenus dona eius sunt, & ideo quodammodo illi damus quod non accepimus puta auctum, quod in radice accepimus, sed tamen nihil damus quod ipse non seminavit & in incrementum dedit.

Paulus.

Dogma
Lutheranorū.

QVÆSTIO VII.

DE CIRCUNSTANTIIS
restitutionis.

S. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 5.

ARTICVLVS I.

Virum semper oporteat ei restitutionem fieri a quo res sublata fuit.

Voniam quæstio præcedens substantiam nobis refectionis patefecit, decet vbi in hac prima circumstantia eiusdem exploremus, nempe cui, quis quomodo, quid restituere debeat. Est ergo primus articulus, qui apud D. Th. est quintus, vtrum sit semper restitutio ei faciendæ, cui res sublata est. Apparet namque id non semper oportere. Primum, quia restitutio non debet illi esse nocua, cui sit, neque alteri iniuriosa. Si autem ei cuius res est, esset semper restituenda, vbi quandoque veniret, vbi in eius penitenti esset vel aliorum, vbi puta dum domino penitenti suum gladium, vbi homicidium faceret, redderetur, ergo non semper est vbi domino restitutio faciendæ. Secundo. Quæ quisque iniuste præterque sine dano dignus sit, qui eadem simoniace dare, vel ad corruptendum iudicem, vel ad hominem enecandum quæ quidæ largitiones iniuste sunt, ergo non est illis faciendæ restitutio. Tertio. Nemo ad id cogitur quod impossibile est, quæ aut restitutio non est factio possibilis, si ei fieri deat a quo res ablata est, nepe vel quia est vitæ æternæ, vel peregrine profectus, vel pietatis ignotus, ergo tunc non esse necessesse refectionem eidem fieri. Quarto iustus homo cogitur ei beneficium respensare, a quo maius accepit, quam ei, a quo recepit minus, ergo ingruente simul parentum inopia dum tempus restituendi alteri occurrit, si vtrumque simul non est possibile, citius rependendum est parenti beneficium, quæ debitum extraneo restituendum. Quinto. Frustraneum esset, ac perinde vanum id restituere quod rursus in possessionem restituens esset reuertendum, dum autem